

Den betydelsefulla högläsningen

Maria Heimer – 20 januari 2022 – Språkslingan

illustrationer: Veronica Ljunglöf

Den betydelsefulla högläsningen

– med barn i förskolan

MARIA HEIMER

Högläsning i praktiken

– tematiserad litteraturläsning
i förskolan

MARIA HEIMER

Fruktmemory

apelsin

citron

banan

äpple

Brev från Ebba och August

Hej!

Vi har hört att ni också sett den egendomliga platsen innanför slottets mur. Visst fanns det mycket att upptäcka där? Vad såg ni som ni tyckte var egendomligt? Vi såg en röd postlåda med två ögon i. Såg ni också den? Vi förstod inte riktigt vad den som gömmer sig i postlådan försökte säga, men vi förstod att det handlade om något brev. Vi tror att hen gärna skulle vilja få ett brev. Skulle ni kunna hjälpa oss att skriva ett brev till hen? Vi tror att monstren och spökena på slottet också skulle bli glada över att få post. Kanske ni har sett deras postlåda vid det svävande spöket? Skriv gärna brev till spökena och monstren på slottet med!

Hälsningar

Ebba och August

FÖRSKOLANS UPPDRAG

.....

”Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter.”

Lpfö, 18, s. 8

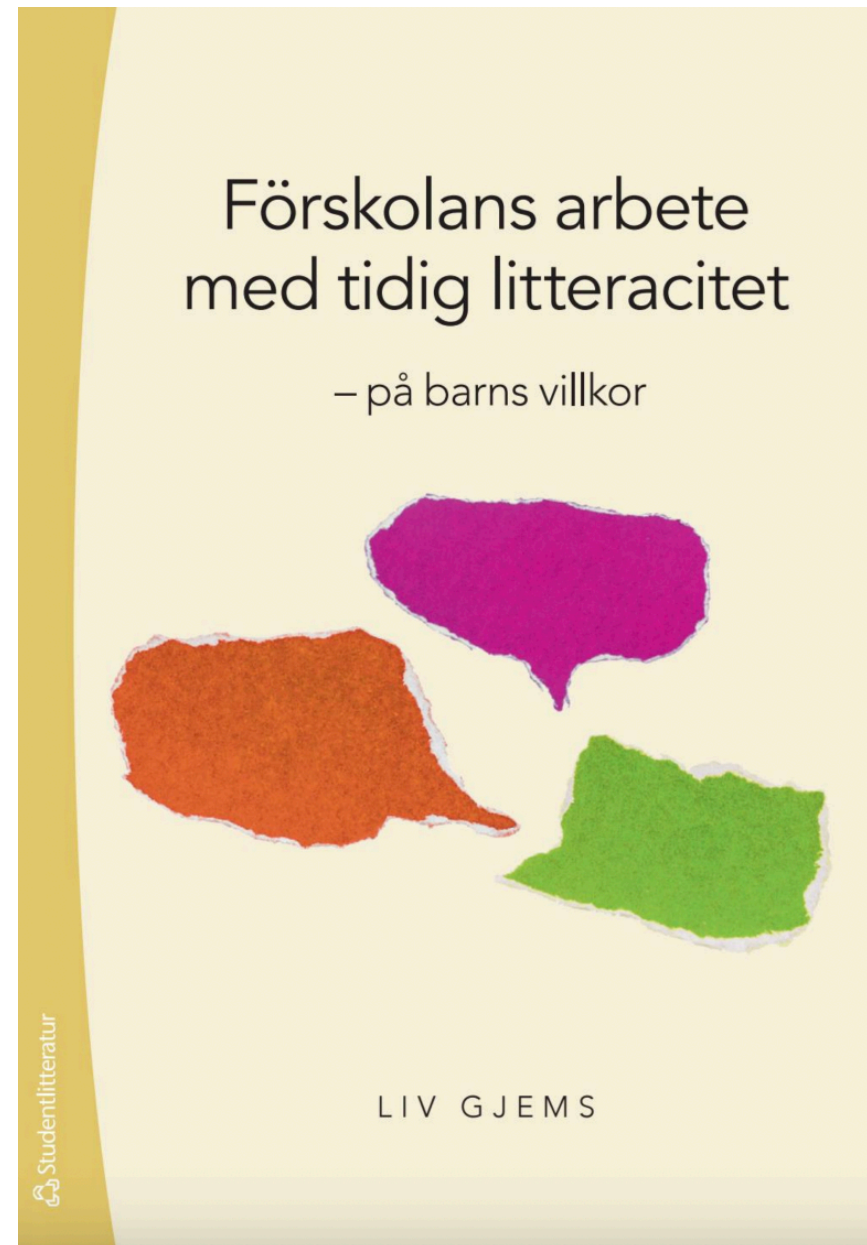
Läroplan för förskolan

Lpfö 18

"Kvaliteten på innehåll i texten, kvaliteten på hur vi läser och hur ofta en bok blir läst om igen är avgörande för barns utveckling av ordförrådet."

Liv Gjems, 2018

.....

RIKARE ORDFÖRRÅD

.....

"Barn som ingår i en språkgemenskap med högläsning och samtal med utgångspunkt från det lästa har ett större och rikare ordförråd än barn som inte får möjlighet till det."

Caroline Liberg, 2003

Shirley Brice Heath, 1983

**Boken hjälper oss att utveckla vårt
språk och vårt ordförråd.**

Svenska Barnboksakademin

Gå in på www.barnboksakademin.com och läs »tyckil för barnboken» i sin helhet.

Svenska barnboksakademin

.....

- [illegible]

Sven Nordqvist

**Den höglästa boken är en mötesplats
för barn och vuxna.**

Svenska Barnboksakademin

Gå in på www.barnboksakademin.com och läs »tyckal för barnboken» i sin helhet.

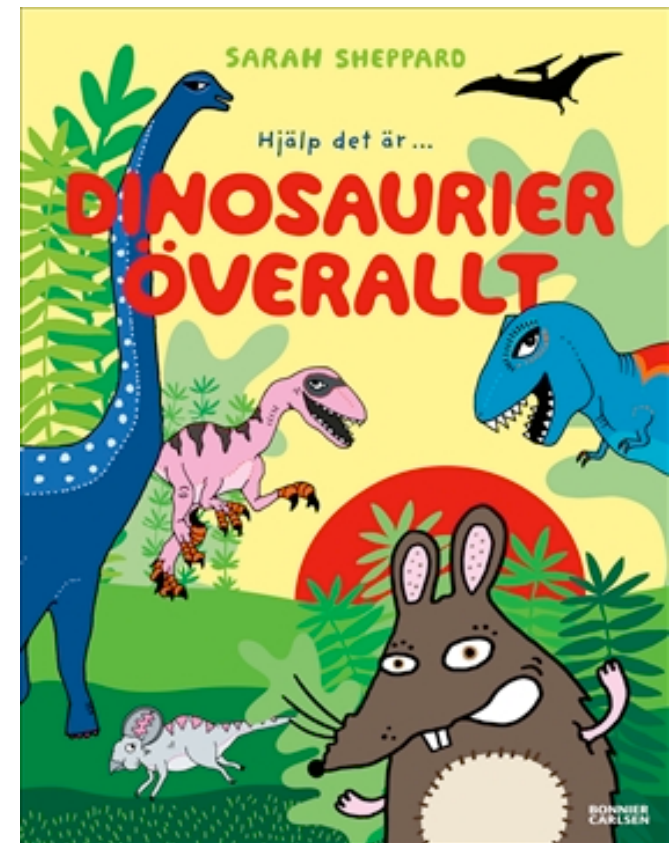

Pernilla Stålén

**Boken är en del av kulturarvet.
Den ger oss gemensamma läsupplevelser
och referensramar.**

Svenska Barnboksakademin

Gå in på www.barnboksakademin.com och läs »tyckal för barnboken» i sin helhet.

VAL AV LITTERATUR

.....

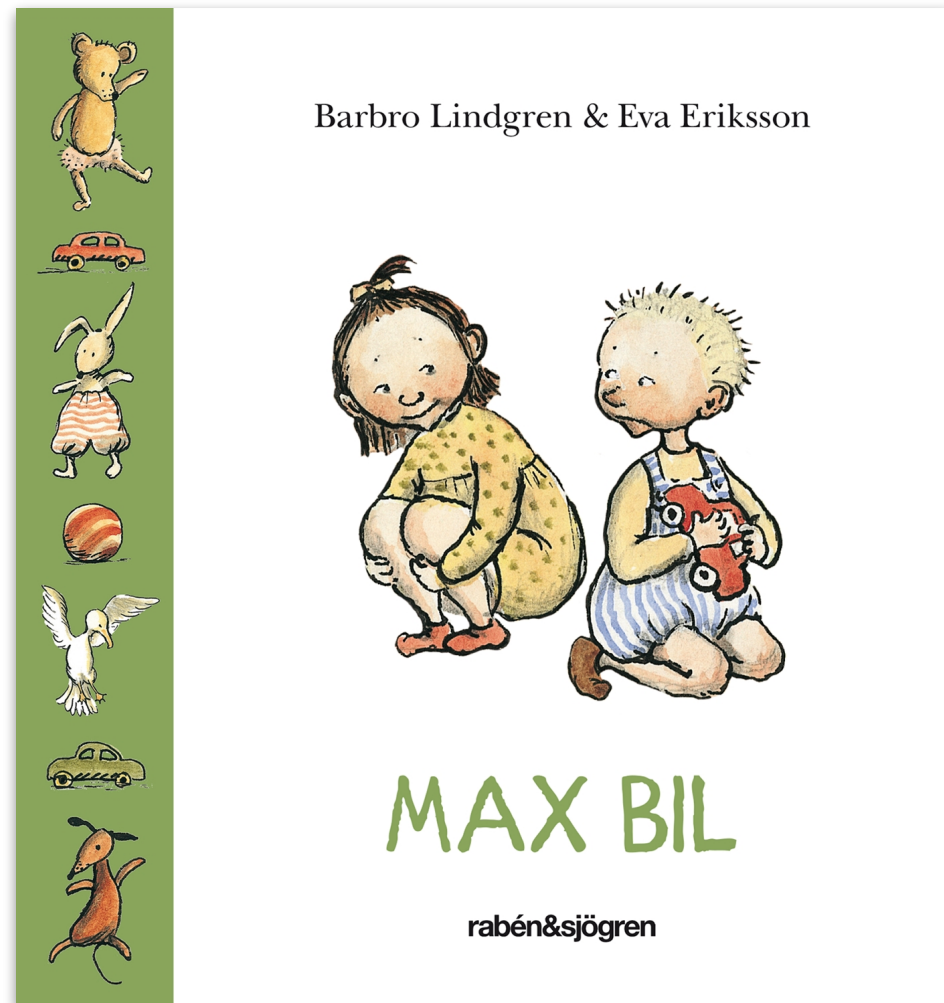
nivå, litterära genrer, utgivningsår och normer

SAMTAL

.....

Vad tycker du är viktigt att tänka på vid val av litteratur till högläsningen?
Kan man kategorisera böcker i "bra" och "dåliga"? Vad anser du är en
"bra" bok till högläsningen?

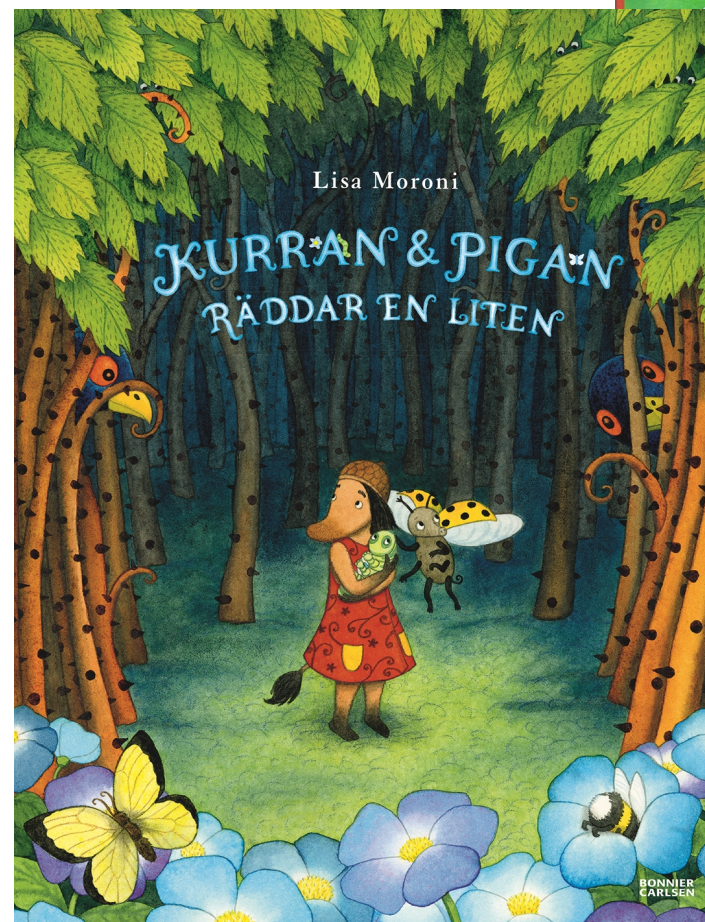
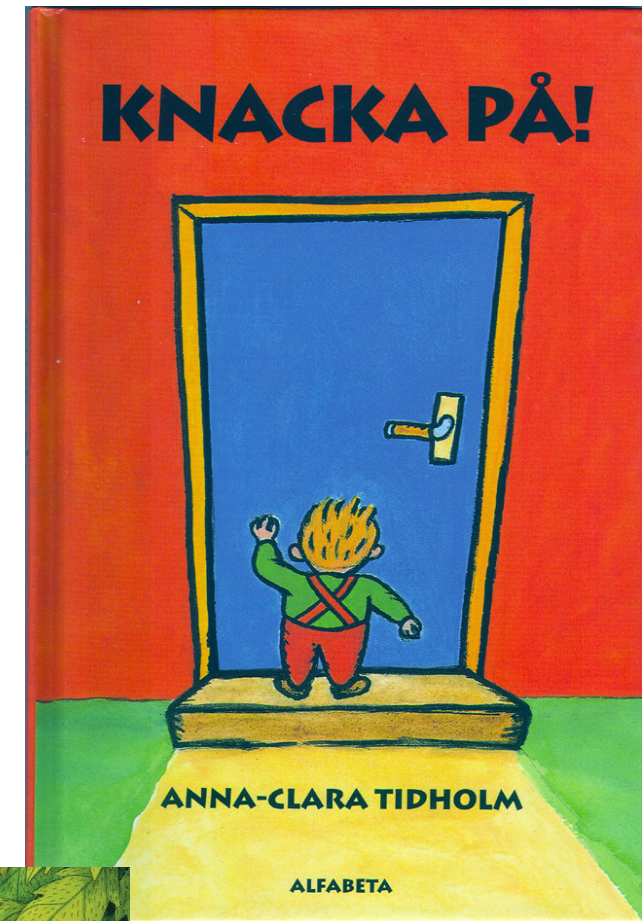
VAD ÄR "BRA" LITTERATUR?

.....

VAL AV LITTERATUR

.....

- Hålla för många omläsningar.
- Utmana varje barns tankevärld.
- Utmana varje barn språkligt.
- Vidga barnens läsrepertoar.
- Syfte och mottagare

Julia Donaldson

Sara Ogilvie

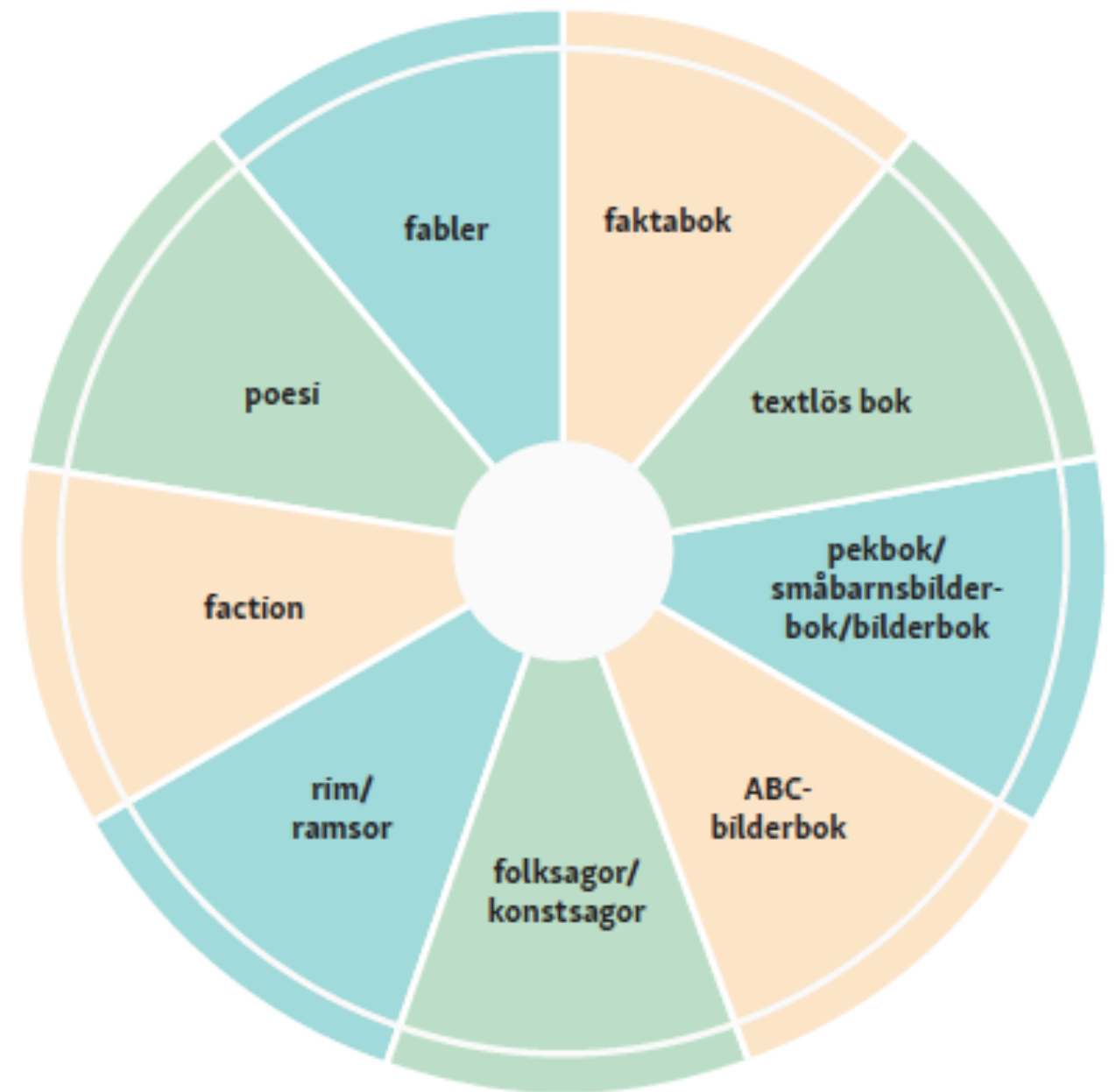

DETEKTIVHUNDEN

TRADITION AV BERÄTTANDE TEXT

.....
Liberg, 2008; Lundberg, 2006; Alatalo & Westlund, 2019

VARIERA LÄS- UTBUDET

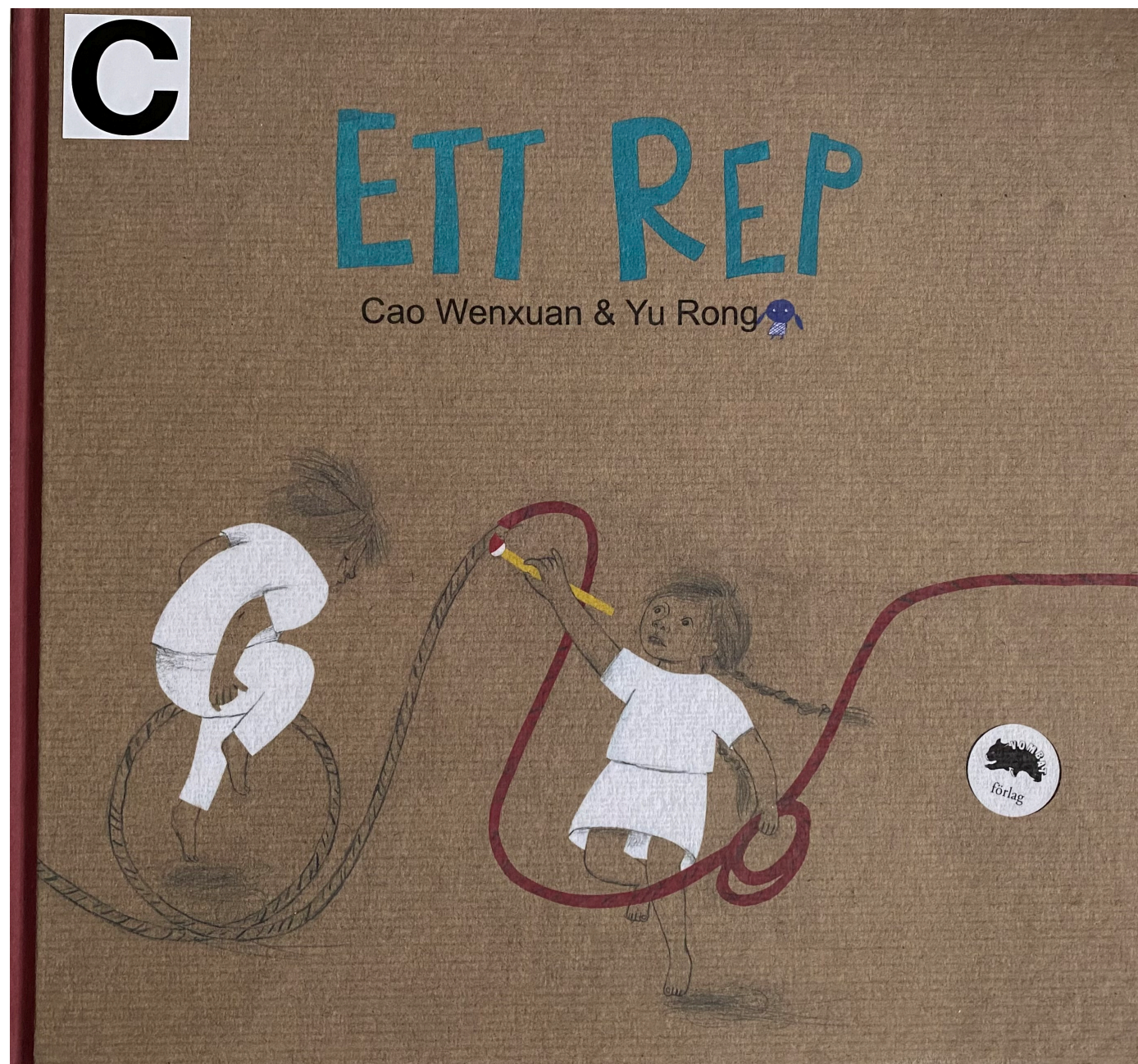
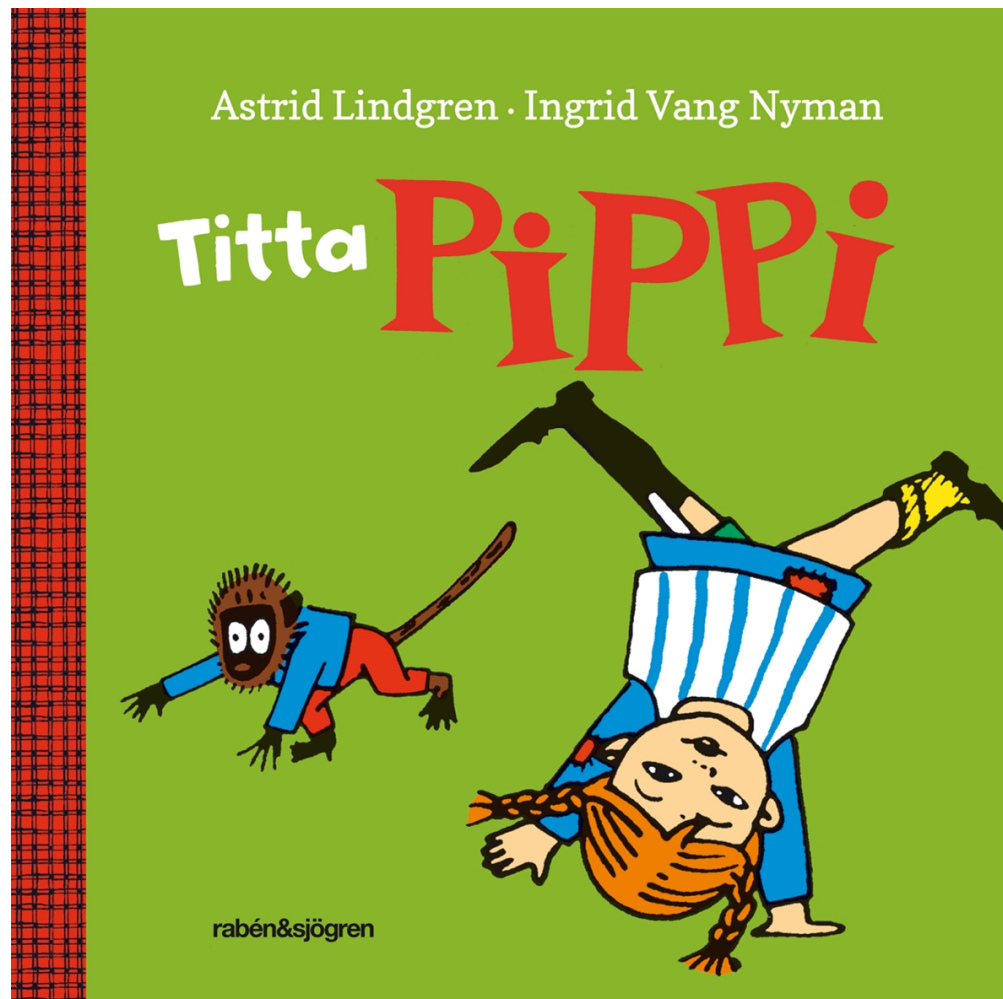
ur Den betydelsefulla högläsningen -
med barn i förskolan, Heimer 2020

HUNDPROMENADEN

TEXTLÖSA BÖCKER

ordlösa böcker, silent books

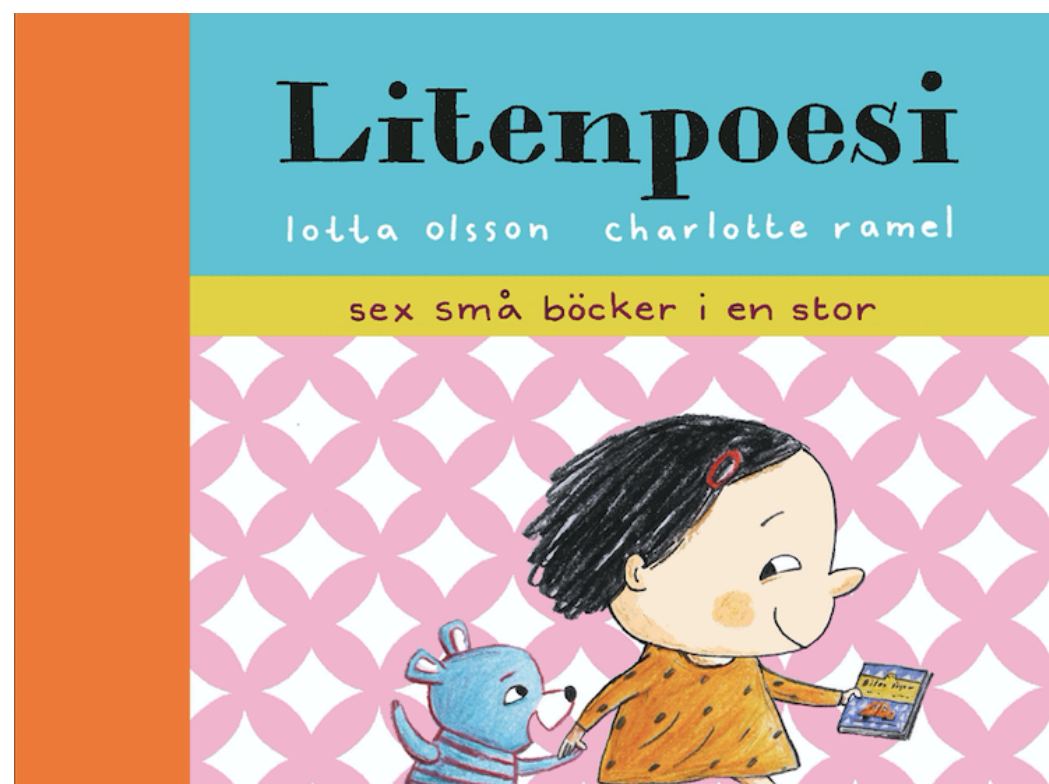
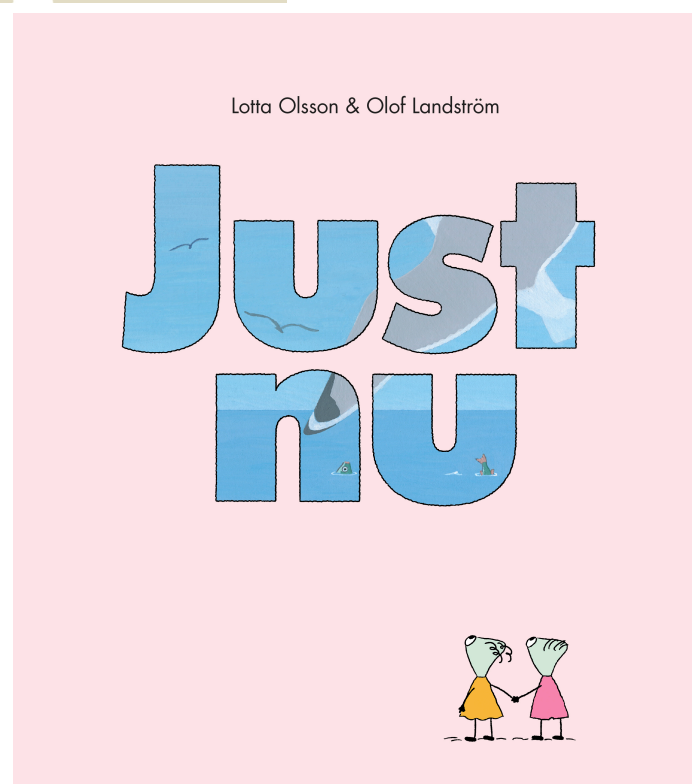
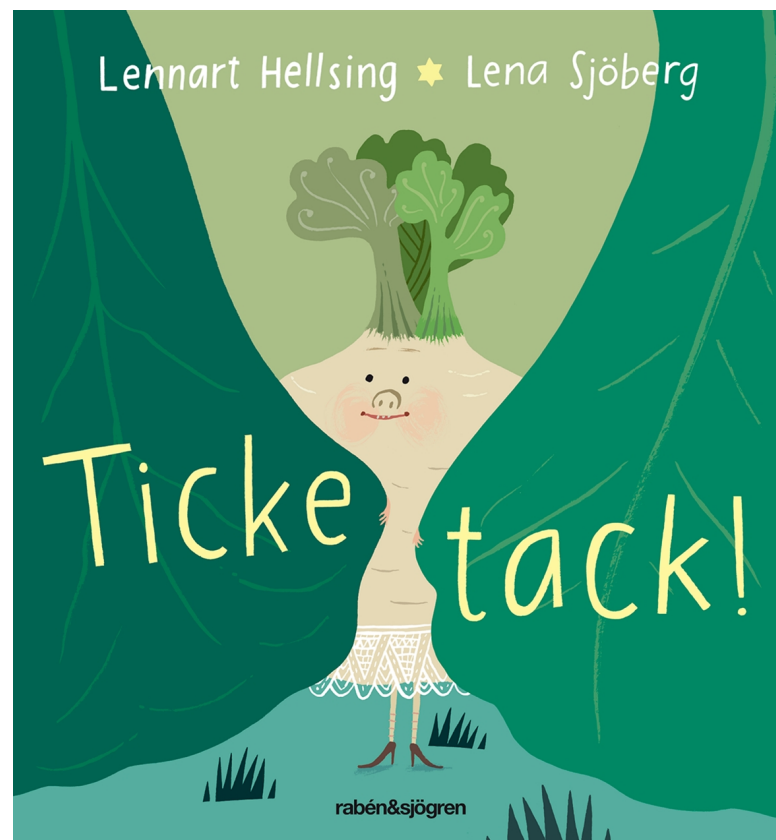
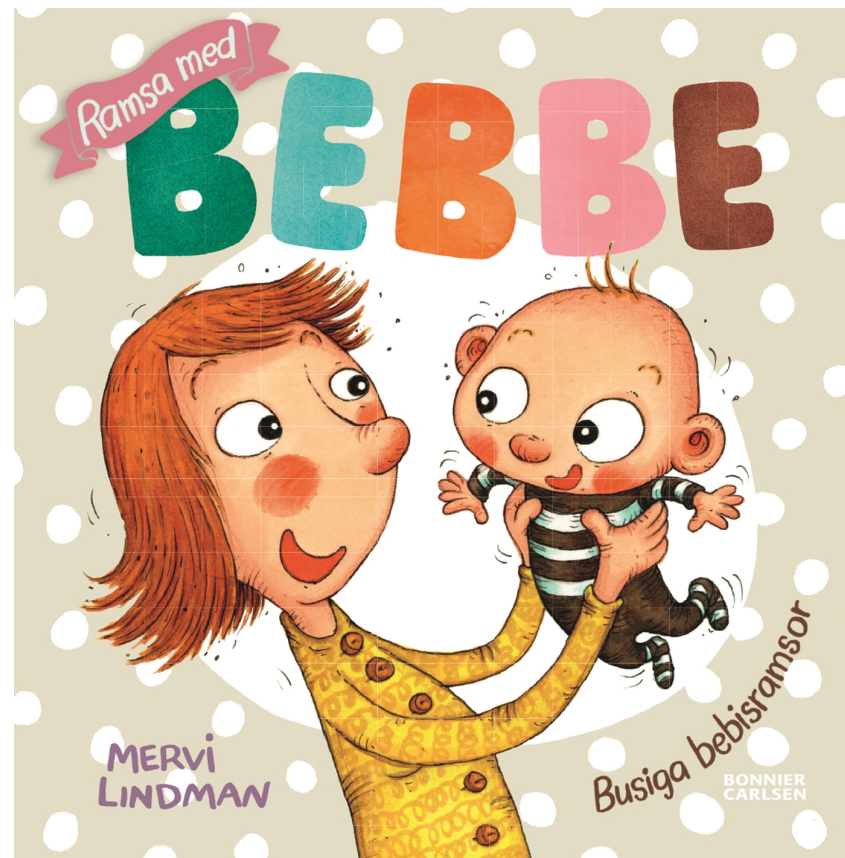
HAND- LEDNING SILENT BOOKS

.....
Ibby Sverige

Silent books

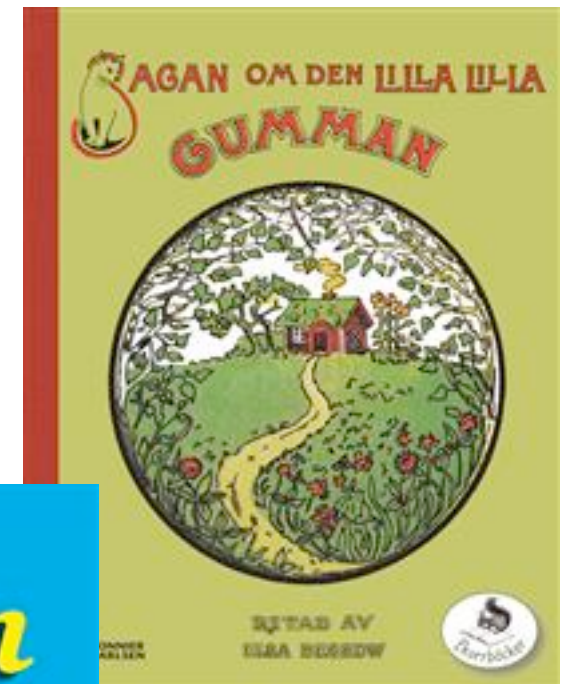
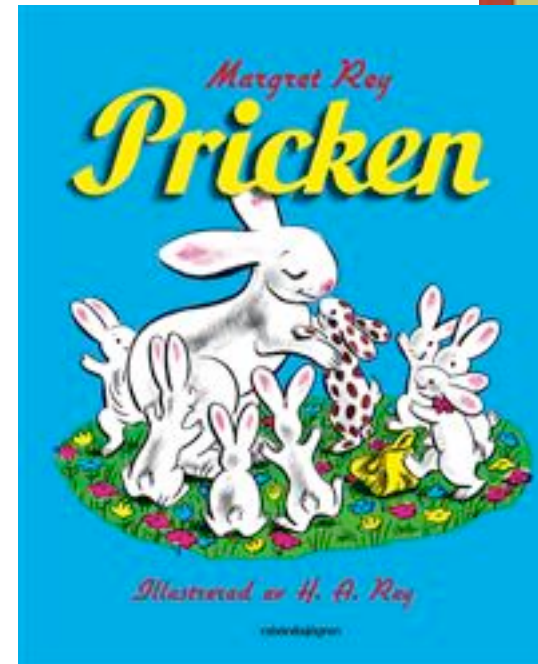
En handbok om textlösa bilderböcker fyllda med berättarkraft

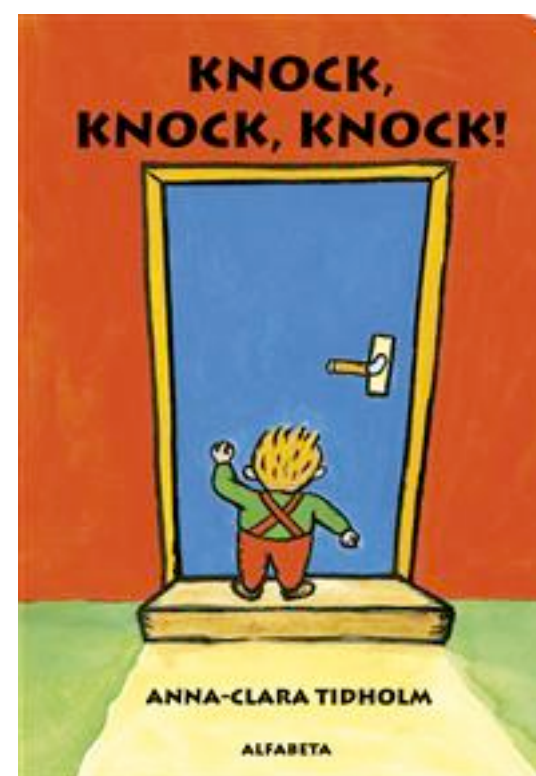
POETISKA TEXTER

LASTGAMLA BILDER- BÖCKER

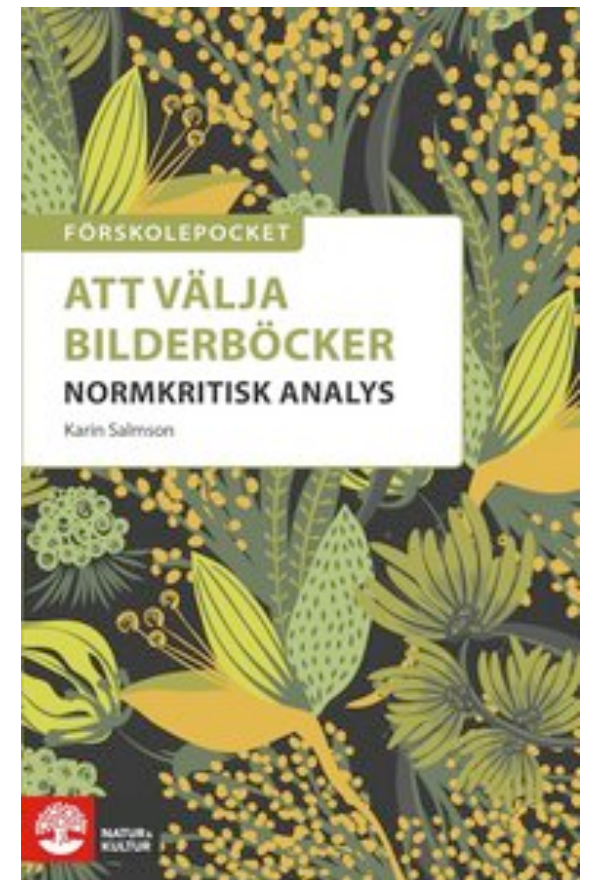
.....

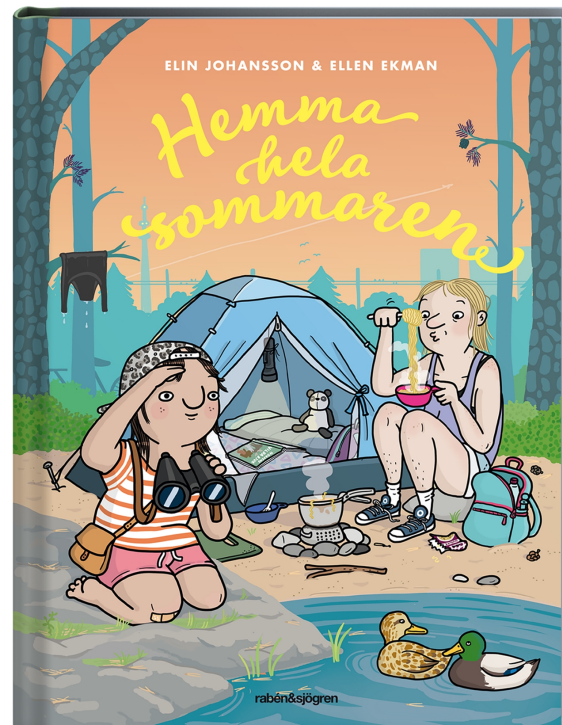
"Varför läser vi så gamla böcker för de allra yngsta i samhället?
För barn som ska verka och leva långt in i framtiden, och som
vet minst av alla om världen, litteraturen och vad läslust
innebär."

MÅNGSPRÅKSLITTERATUR

"Att få fönster mot andra sätt att leva eller vara än vårt eget är kopplat till förmågan att se andra som likvärdiga och behandla dem därefter. Genom att ta del av det som bryter mot dina egna erfarenheter får du en bättre förståelse för olikheter. Du slutar att förvänta dig att andra är precis som du, eller som en majoritet. Vi behöver alla läsa båda sortens böcker: de där vi får spegling och de där vi får ett fönster."

FAMILJER

.....

olika
familjekonstellationer

REPRESENTATION – RÄKNA ANTAL!

Varje område har koppling till de olika diskrimineringsgrunderna och normer.

OLIKA

Familj:

	JA	NEJ	ANTAL
Pappor som är närvarande och omhändertagande.	☐	☐	☐
Mammor som är närvarande och omhändertagande.	☐	☐	☐
Barn som har en mamma och en pappa.	☐	☐	☐
Barn som har två mammor eller två pappor.	☐	☐	☐
Barn som har en förälder.	☐	☐	☐
Barn som bor på en plats hela tiden.	☐	☐	☐
Barn som bor på flera platser, till exempel varannan vecka.	☐	☐	☐

Vänskap:

Vänskap mellan killar.	☐	☐	☐
Vänskap mellan tjejer.	☐	☐	☐
Vänskap mellan tjejer och killar.	☐	☐	☐
Vänskap mellan yngre och äldre personer.	☐	☐	☐

Etnicitet, kultur, religion & tro

Barn och vuxna med ljusare hudfärg.	☐	☐	☐
Barn och vuxna med mörkare hudfärg.	☐	☐	☐
Familjer där barn och föräldrar har samma hudfärg.	☐	☐	☐
Familjer där barn och föräldrar har olika hudfärg.	☐	☐	☐
Kulturella eller religiösa klädesplagg eller symboler.	☐	☐	☐
Kulturella eller religiösa traditioner eller högtider.	☐	☐	☐
Utan kulturella eller religiösa symboler, traditioner, högtider.	☐	☐	☐

Funktionsvariation:

Barn utan synlig funktionsvariation.	☐	☐	☐
Barn som utmanar funktionsnormer genom sitt sätt att vara.	☐	☐	☐
Barn med synlig funktionsvariation t.ex. rullstol, glasögon.	☐	☐	☐

Genus, könsidentitet & uttryck

JA NEJ ANTAL

Huvudpersoner som omnämns som hen.	☐	☐	☐
En eller flera tjejer som huvudperson.	☐	☐	☐
En eller flera killar som huvudperson.	☐	☐	☐
Barn eller vuxna som omnämns som hen.	☐	☐	☐
Killar som är empatiska och omhändertagande.	☐	☐	☐
Tjejer som är empatiska och omhändertagande.	☐	☐	☐
Tjejer som tar initiativ, löser problem eller är modiga.	☐	☐	☐
Killar som tar initiativ, löser problem eller är modiga.	☐	☐	☐
Killar som beskrivs som snälla, söta eller fina.	☐	☐	☐
Tjejer som beskrivs som snälla, söta eller fina.	☐	☐	☐
Killar som är klädda i regnbågens alla färger.	☐	☐	☐
Tjejer som är klädda i regnbågens alla färger.	☐	☐	☐
Killar som gråter och är ledsna.	☐	☐	☐
Tjejer som gråter och är ledsna.	☐	☐	☐
Tjejer som är arga eller visar ilska.	☐	☐	☐
Killar som är arga eller visar ilska.	☐	☐	☐

Kärlek

Kärlek mellan två tjejer/kvinnor.	☐	☐	☐
Kärlek mellan två killar/män.	☐	☐	☐
Kärlek mellan en tjej/kvinna och en kille/man.	☐	☐	☐
Kärlek mellan flera personer.	☐	☐	☐
Kärlek mellan äldre människor.	☐	☐	☐
Kärlek där någon person omnämns som hen.	☐	☐	☐

BRA JOBBAT! Nu har du tagit första steget i en normkritisk analys.

INVENTERA LITTERATUREN

.....

SPELAR DET NÅGON ROLL VILKEN SORTS BOK VI LÄSER?

.....
fysisk bok, e-bok och
ljudbok

Väldigt länge sa mamma NEJ NEJ NEJ. Nej, det är för dyrt. Nej, det är för mycket ansvar. Nej, vi har för lite tid. Sen sa hon plötsligt JA! Eller, hon sa: Okej okej Idde, du får en kall bara du slutar tjaaata.

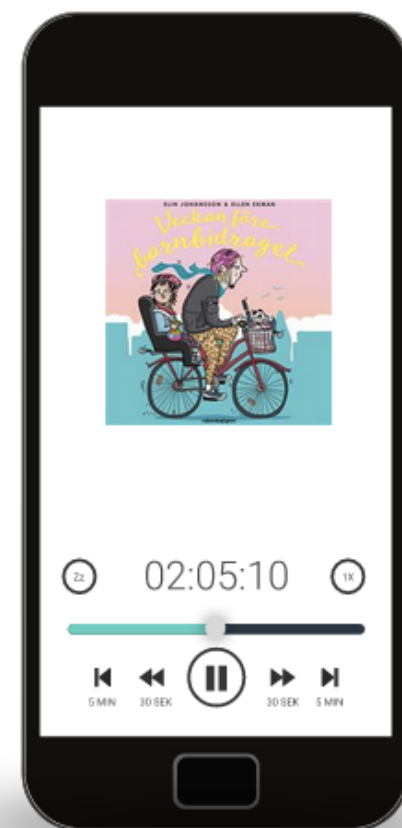

illustration: Veronica Ljunglöf

HÖGLÄSNING I PRAKTIKEN

.....

Litteraturläsning i förskolan

Ulla Damber Jan Nilsson Camilla Ohlsson

Studentlitteratur

BARBRO WESTLUND

ATT UNDERVISA FÖR LIVSLÅNGT LÄRANDE

DIDAKTISKA
PERSPEKTIV

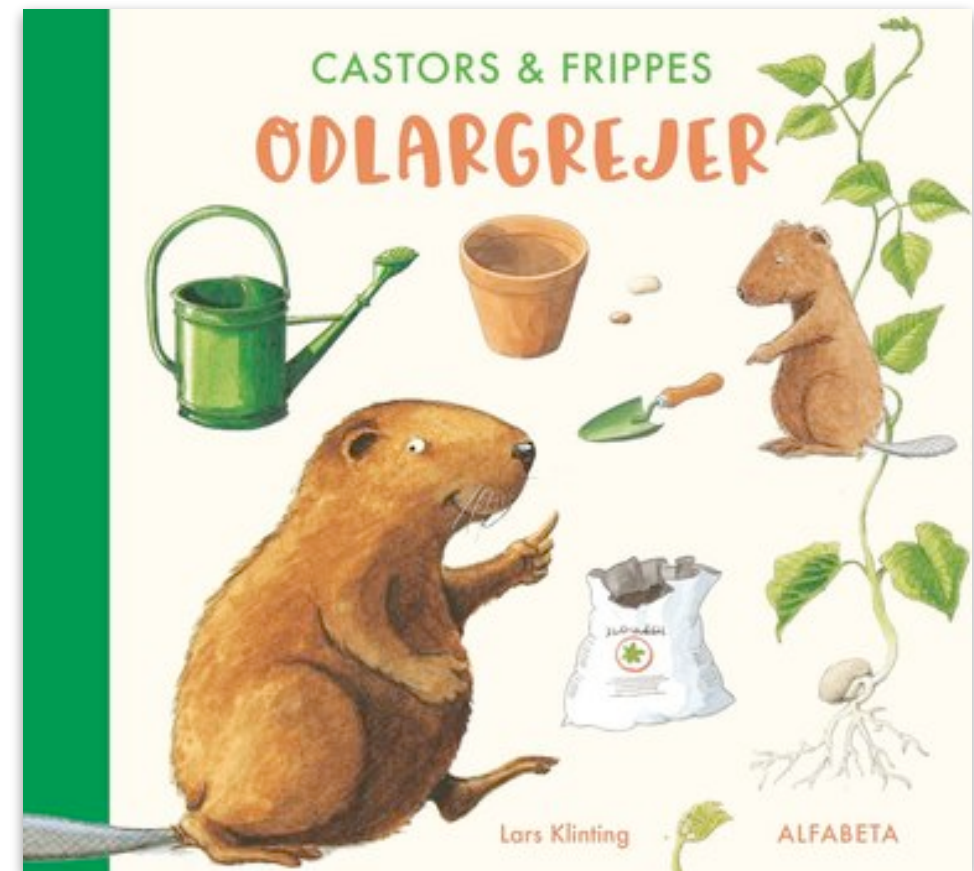

NATUR &
KULTUR

TILLÄGNA SIG ORD

.....

- Vilka ord ska barnen tillägna sig?
- TAKK (Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation)
- Föremål och bilder
- Förstaspråk
- Synliggöra orden

FÅNGA BARNETS UPPMÄRKSAMHET

.....

- Kontraster
 - språkmelodi
 - språkrytm
 - röststyrka
- Gester och minspel
- Ljudhärmande ord

DET BETYDELSEFULLA SAMTALET

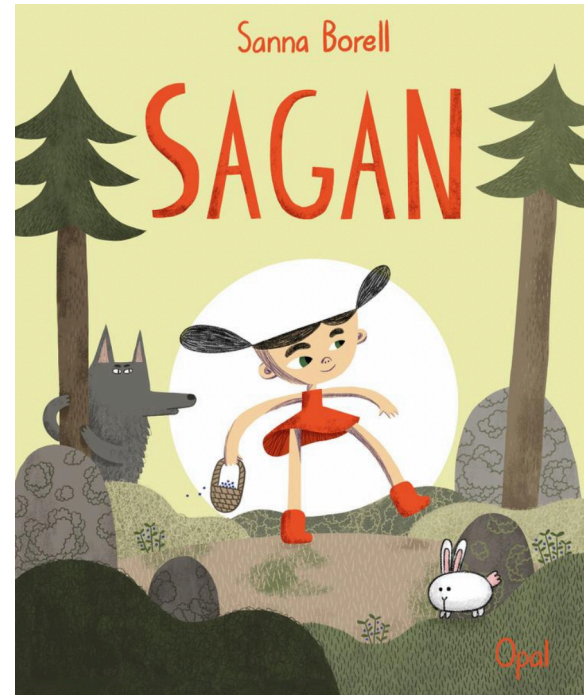
.....

- Läsande gemenskap
- Fördjupa förståelse, tolkning och upplevelse av boken.
- Språk- och tankeutvecklande
- Utgångspunkt för lärande inom många områden

SAMTAL

- Förskolans mest demokratiska redskap (Skolverket)
- Trygga vuxna
- Utmana barnen
- Öppna-slutna frågor
- Äkta-falska frågor

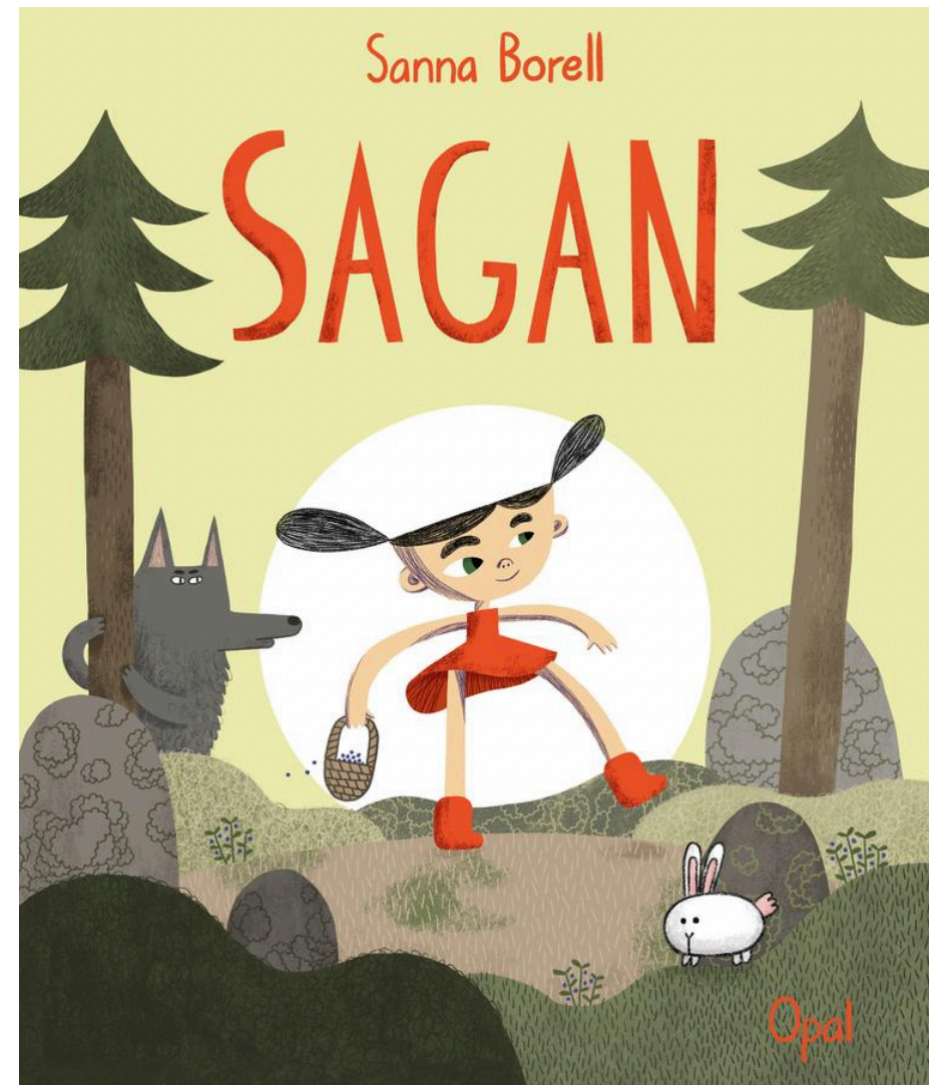

Vilket problem
stöter flickan på?

Varför är vargen ett
problem, tror du?

DIALOGISK HÖG- LÄSNING

före, under och efter
högläsningen

FÖRFÖRSTÅELSE

.....

- Omslag
- Bildpromenad
- Tapetsida
- Föremål
- Bilder
- Dramatisering

- Vara utanför och kliva in i föreställningsvärlden.
- Vara i och röra sig genom föreställningsvärlden.
- Jämföra föreställningsvärlden med den egna världen.
- Stiga ut ur föreställningsvärlden.

LITTERÄRA FÖRESTÄLLNINGSVÄRLDAR

Judith A Langer, *Litterära föreställningsvärldar*

SKAPA FÖRFÖRSTÅELSE

.....

- Vad ser du på bilden?
- Var är de någonstans?
- Vad gör de?
- Vad betyder *djupt vatten*?
- Har du mött Kurran och Pigan tidigare? Vad vet du om dem?
- Vad tror du boken handlar om?

VARA I OCH RÖRA SIG GENOM

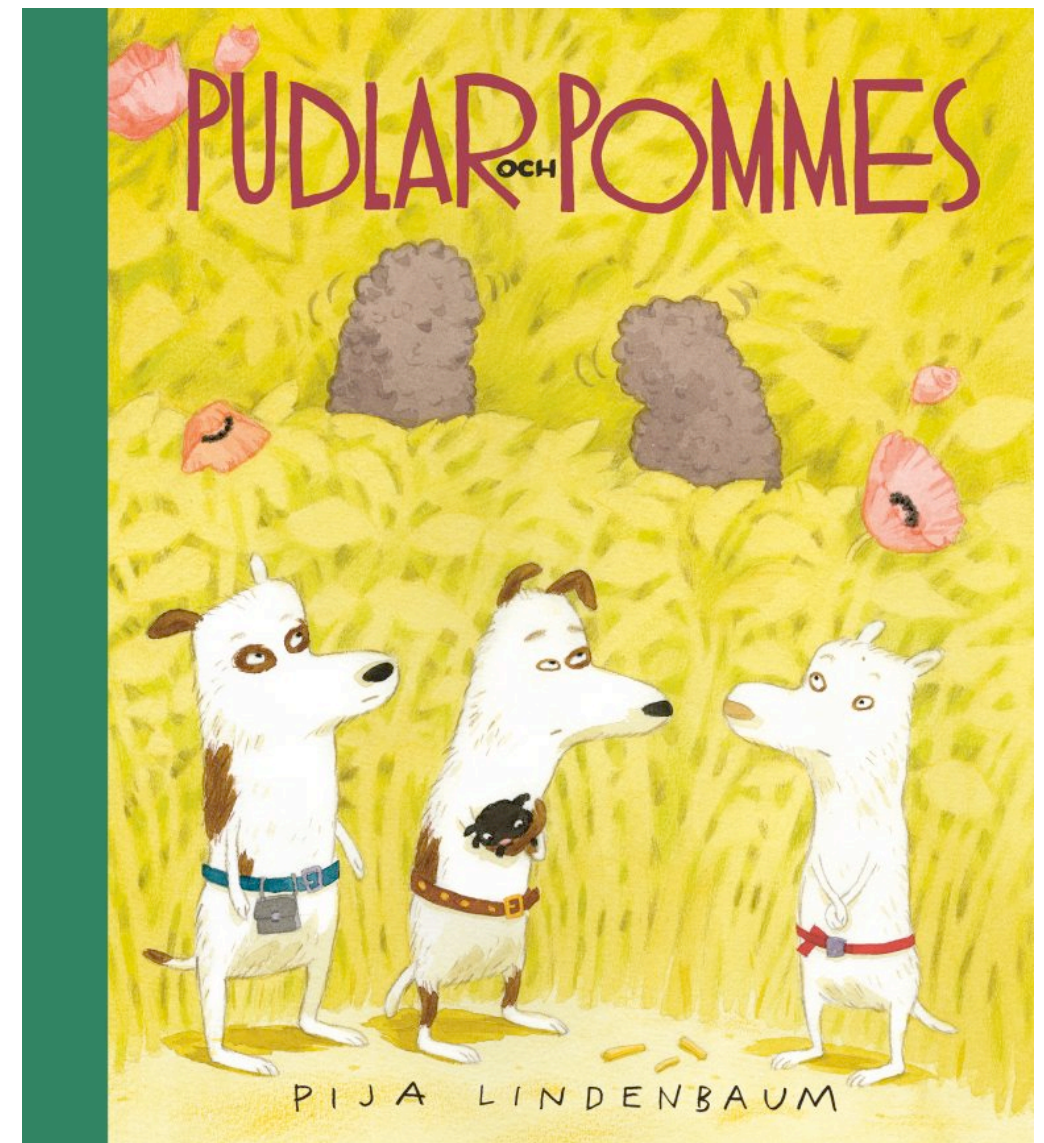
-
- Hur tror du att Kurran och Pigan känner sig när de måste lämna sin stubbe?
 - Hur ser det ut vid sjön? Vad kan man höra? Vad luktar det?
 - Varför tror du att Kurran vill lära sig simma?
 - Varför tror du att grodan inte vill lära Kurran att simma?

JÄMFÖRA FÖRESTÄLLNINGSVÄRLDEN

.....

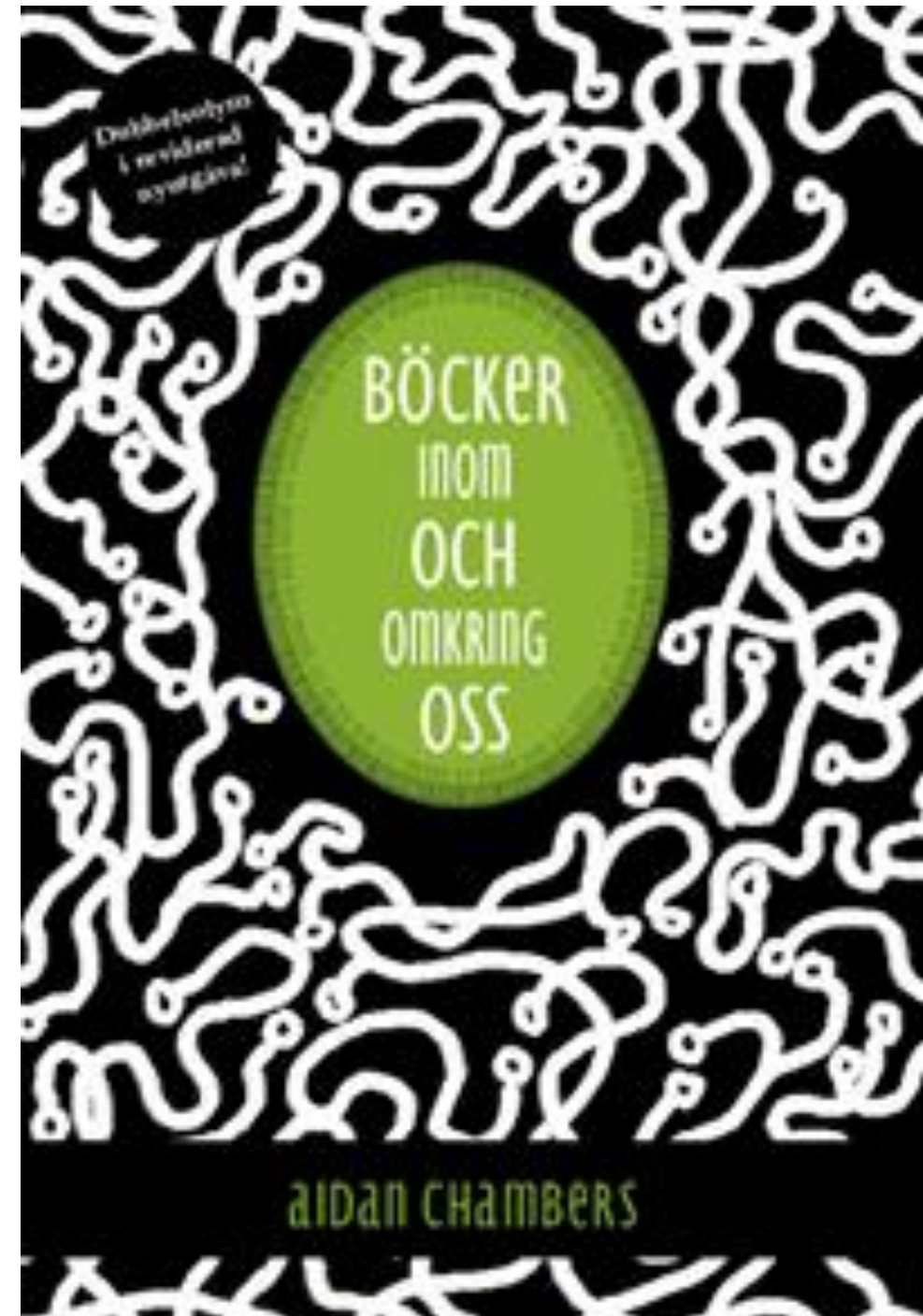
- Vad skulle du tänka om det här hände dig?
- Skulle det här kunna hända i verkligheten? Varför då?/
Varför inte?
- Har du läst någon annan bok som påminde om den här? Berätta.

STIGA UT UR FÖRESTÄLLNINGSVÄRLDEN

.....

- Jag undrar ...
 - vad du tyckte om.
 - vad du inte tyckte om.
 - om det var något som du inte förstod.
 - om du kan se några mönster eller om du kan göra några kopplingar.

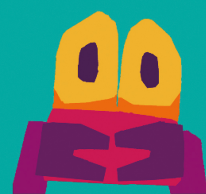
Hu, så mörkt.

Och hu, så läskigt.

DANSA EN BOK

.....

VAR INTE
RÄDD
LILLA KRABBAN
CHRIS HAUGHTON

KANSKE...
CHRIS HAUGHTON

[https://regionuppsala.se/globalassets/kulturutveckling/dansa-en-bok/
dansa_en_bok_handledning_rev.pdf](https://regionuppsala.se/globalassets/kulturutveckling/dansa-en-bok/dansa_en_bok_handledning_rev.pdf)

FÖRSTAHANDSUPPLEVELSER

- Vad flyter och vad sjunker?
- Ett träd under olika årstider
- Spår i naturen
- Bilars konstruktion
- Från frö till planta
- Leta vårtecken
- Undersöka stubbar

Barn som får möjlighet att lära ord i lekande kontexter lär sig orden bättre och de kommer bättre ihåg orden och dess funktioner.

(Han m.fl. 2005)

LEKMILJÖER

ÅTERBERÄTTA

LÄSANDE FÖREBILDER

.....

SAMTAL

Hur informeras och inspireras vårdnadshavare idag?

Hur kan bvc, öppna förskolan, biblioteket, förskolan, logopedin och elevhälsan tillsammans skapa fler läsande förebilder runt varje barn?

STEG MOT ATT BLI EN LÄSARE

.....
hur jag håller i en bok, hur jag
läser och hur jag vänder sidor

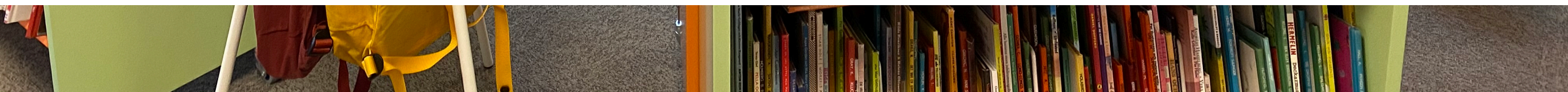
SIGNALERA BÖCKERS VÄRDE

SAMARBETE BIBLIOTEK – FÖRSKOLA

.....

INSPIRERA HEMMEN

-
- Vårdnadshavaremöte med tema högläsning
 - Högläsning med barn och deras vuxna
 - Veckans/Månadens/Kvartalets bok
 - Förskolebibliotek
 - Kapprumsbibliotek
 - Boktips
 - Hur går högläsning till?

BOKRESAN

.....

BOKRESAN

.....

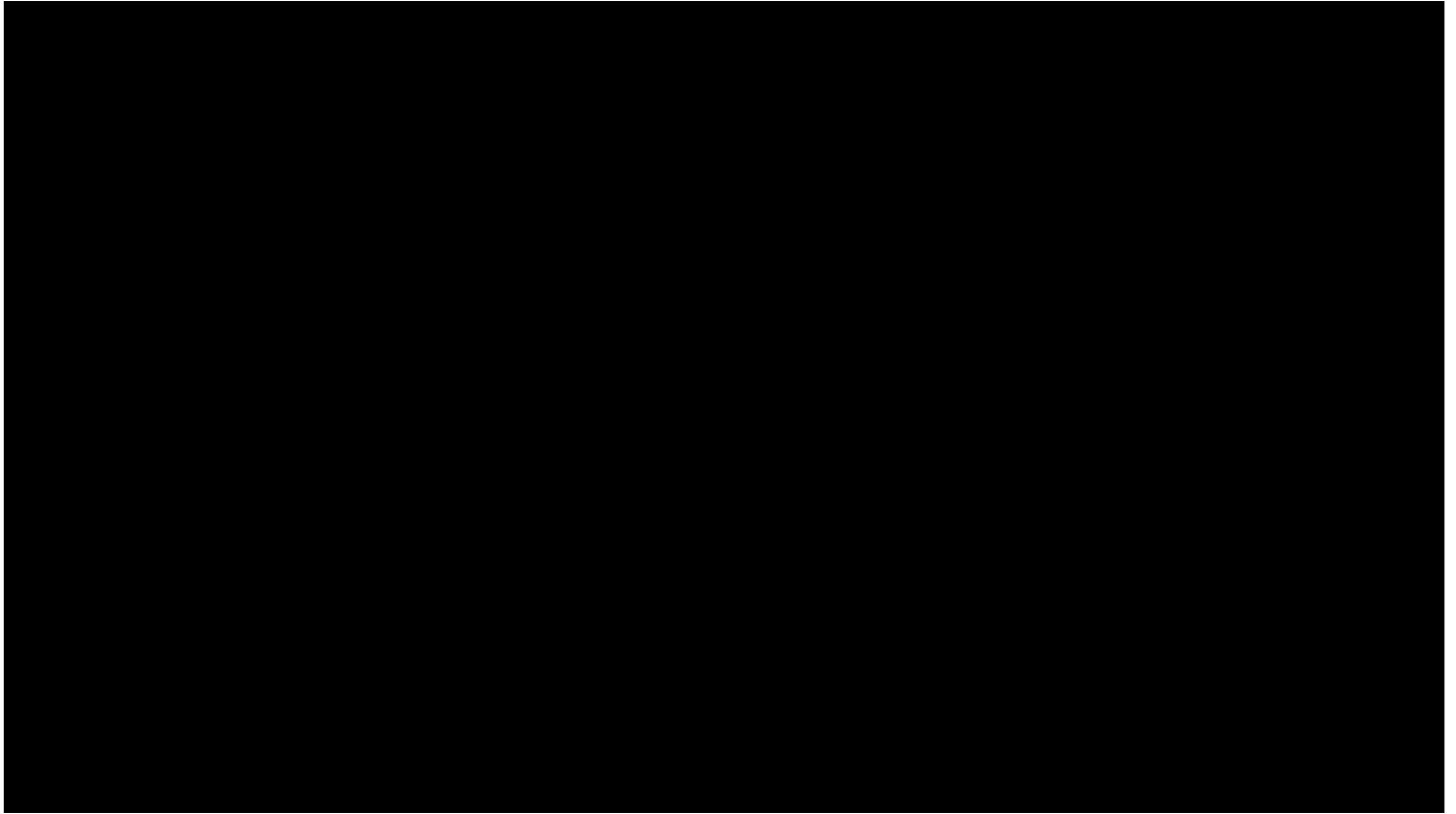
- Lek och läs (0-3 år)
- Läs och sjung (0-6 år)
- Ordlek (4-6 år)
- Res i bilden (0-6 år)
- Läs och jämför (3-6 år)
- Jag och alla andra (4-6 år)
- Jag och min kropp (1-4 år) och
Upptäck kroppen (3-6 år)
- Jag och mina känslor (1-3 år) och
Hjärta och smärta (4-6 år)

VET DU OM ATT DU KAN FÖRÄNDRA DITT BARNES LIV?

.....
svenska, arabiska, engelska,
franska, persiska och somaliska

BOKSLOKEN

TACK!

<https://mariaheimer.se/>
<https://forskoleforum.se/>